

זהירות ובטיחות בדרכים מצילות חיים

בפתיחת שנת הלימודים אנו ממליצים להקדיש שעות לימוד לנושא הבטיחות בדרכים בהסעות תלמידים

מחנכים ורכזים לזהירות ולבטיחות בדרכים בבתי הספר שלום רב.

לקראת פתיחת שנת הלימודים תש"ע, שבאה עלינו לטובה, אנו מברכים אתכם בברכת שנה טובה ויצירתית, שנת התחדשות ובטיחות. אנו מציעים לכם להקדיש שיעורים לנושא הבטיחות בדרכים למען רווחתם ובטיחותם של תלמידיכם.

להסעות תלמידים יש חשיבות חברתית רבה, כמו גם משמעות בטיחותית, והן מהוות מרכיב חשוב ביותר בחיי היומיום של הילדים.

ברמה החברתית, המפגשים החברתיים והתקשורת הבינאישית מתקיימים בזמן ההסעה משפיעים על התלמידים, כאילו נחוו בין כותלי בית הספר עצמו. בשונה מבית הספר, בהסעות מתקיימים מפגשים חברתיים בקבוצה רב-גילית שונה מזו שבה נפגשים התלמידים בכיתה.

מבחינה בטיחותית, על-פי נתוני מרכז המידע הלאומי של הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים - בשנת הלימודים תשס"ט נהרגו שני תלמידים, שני תלמידים נפצעו קשה, ו-133 נפצעו קל, בתאונות שהתרחשו בהסעות באוטובוסים ובמיניבוסים.

בתקנה 83 בתקנות התעבורה, המתייחסת לנושא הסעות תלמידים כתוב:

- (א) לא יבצע אדם הסעת תלמידים, אלא ברכב להסעת תלמידים.
- (ב) לא ינהג אדם ברכב להסעת תלמידים, אלא אם כן הותקנו בו, מלפניו ומאחוריו, שלט כמפורט בפרט 3 בחלק ג' שבתוספת השנייה, והנראה מבחוץ באופן ברור ועליו המילה "ילדים", ולא ינהג אדם רכב הנושא עליו שלט כאמור, אלא אם כן הוא מבצע הסעות תלמידים.
- (כ1) לא יסיע אדם ילדים בעמידה בהסעות תלמידים.
- (כ2) הנהוג ברכב להסעת תלמידים יפעיל את פנסי האיתות המתוקנים בו על פי הדרישות שנקבעו לגבי רכב להסעת תלמידים, בכל עת שדלתות הרכב פתוחות.
- (ג) אדם המבצע הסעת תלמידים, לא יניח עליית הילדים אל הרכב וירידתם ממנו אלא כמפורט להלן:
 - (1) באוטובוס זעיר וברכב מסחרי - מהדלת הקדמית הימנית או מהדלת הימנית השנייה מקדמת הרכב.
 - (2) ברכב שאינו מנוי בפסקה 1 - מהדלת הקדמית הימנית.
- (ד) אדם המבצע הסעת תלמידים לא יחל בנסיעה אלא לאחר שוויידא כי כל הילדים השלימו את ירידתם מהרכב והתרחקו מנתיב נסיעתו.
- (ה) אדם המבצע הסעת תלמידים יסרוק את הרכב בתום ההסעה כדי לוודא שלא נותרו בו ילדים.

תקנות אלה מחייבות את כל הנהגים וחברות ההסעות.

בית הספר חייב לבדוק שהתקנות מיושמות בהסעות שהוא מקיים עבור תלמידיו. בנוסף, עלינו להדריך את התלמידים להתנהגות בטיחותית בכל הקשור להסעות, כולל זמן המתנה להסעה בתחנות המיועדות לכך, בעת הכניסה לרכב ההסעה, בזמן היציאה מהרכב ובעת הנסיעה.

כללים להתנהגות בטיחותית בהסעות:

- יש להמתין בקצה הרחוק מהכביש של המדרכה; חזית האוטובוס עלולה לחרוג מהכביש למדרכה ולפגוע בעומדים סמוך לכביש. רק לאחר שהאוטובוס עצר, אפשר ומותר להתקדם לעברו.
- אין להתקרב אל האוטובוס המגיע לתחנה אלא לאחר שעצר עצירה מוחלטת.
- יש להמתין להסעה בטור מסודר, ולעלות במקום המיועד לעלייה לאוטובוסים בלבד, על-פי יעדי ההסעה.
- יש להמתין עד שהנהג יפתח את הדלת להיכנס לאוטובוס או לצאת ממנו בדלת הקדמית.
- תנו לילדים צעירים מכם לעלות לפניכם.
- כל תלמיד שבמושב שלו מותקנת חגורת בטיחות, חייב על-פי חוק לחגור אותה. החגורה מצילה חיים.
- אין להוציא ראש או יד מבעד לחלון האוטובוס ואין להשליך פסולת מבעד לחלונות.
- אין להישען על הדלתות ואין לעמוד על מדרגות האוטובוס.
- יש להתנהג בנימוס, לדבר באדיבות אל הנהג ("שלום" וחיוך יתקבלו תמיד בברכה), ואין להרעיש או להשליך חפצים או לכלוך בתוך האוטובוס.

כללים אלו לנסיעה בטוחה בהסעות נכונים בכל ימות השנה

שאלות מנחות לקראת דיון בקבוצה

1. מי חוגר / לא חוגר חגורה בנסיעה בהסעה? ולמה?
2. מה תפקיד החגורה? כמה היא מסייעת? מהי חשיבותה?
3. למה חשוב להיחגר גם בנסיעה קצרה מאוד בעיר?
4. מה יש לעשות במקרה שילדים בהסעה אינם נחגרים?

סיפור מקרה

א', תלמיד בן 14, נהרג ביום שישי לאחר שראשו נחבט בעמוד חשמל, בשעה שהוציא את פלג גופו העליון מבעד לחלון אוטובוס במהלך הנסיעה.

באחת התחנות לאחר שירדו מספר תלמידים, פתח א' את החלון שבצד הימני של האוטובוס והוציא את פלג גופו העליון מחוץ לחלון כשהוא מנופף לחבריו לשלום. הנהג סגר את דלת האוטובוס והחל בנסיעה.

א', שהביט לאחור אל חבריו שעל המדרכה, לא הבחין בסכנה המתקרבת מלפנים. על המדרכה, במרחק של 20 ס"מ משפת הכביש, ניצב עמוד חשמל. כעבור שנייה מתחילת הנסיעה המחודשת נחבט ראשו של א' בעוצמה בעמוד החשמל. הוא נהרג במקום.

חבריו שישבו סביבו צרחו בבהלה. הנהג הבין שמשוהו קרה ועצר מיד ברחבת חניה סמוכה. צוות מגן דוד אדום שהוזעק למקום קבע את מותו של הילד. הנהג נעצר לחקירה ושוחרר, מאחר שעל פי כל הסימנים לא הסתמנה כלפיו אשמה באסון. זאת, מכיוון שהיה עליו להתרכז בצדו השמאלי של הרכב, לצורך השתלכות בתנועה ביציאה מהתחנה.

באוטובוס ההסעה היו שלטים המזהירים בפירוש מפני הוצאת ידיים וראש מהחלון.

(מן העיתונות)

שאלות לדיון

- הקריאו במליאה את סיפור המקרה ושאלו את התלמידים מה הם חושבים ומרגישים לאחר ששמעו את הדברים.
- בעקבות הכתבה נשאלת השאלה מה יכול היה לעשות כל אחד מהנוכחים באירוע על מנת למנוע את האסון (הילד שנפגע, חבריו שמחוץ לרכב, חבריו שבתוך הרכב, הנהג)?
- בקשו מהתלמידים למנות גורמים שעשויים לסייע לשיפור הבטיחות בהסעות (נהגים, הורים, מחנכים, תלמידים, ועדת הסעות, נאמני הסעות), וכיצד יכול היה כל אחד מהם להשפיע על מניעת התאונה.
- האם בבית ספרכם פועלים ועדת הסעות או "נאמני הסעות"? אם כן, מהו תפקידם וכיצד ניתן להפוך אותם למשמעותיים ולמשפיעים על התלמידים?
- הציעו רשימה של מטלות, חובות וזכויות - "עשרת הדיברות" לנוסעים בהסעות ולתפקוד "נאמני הסעות".

יש לנתב את הדיון לממד של האחריות האישית של הפרט ולתפקיד המכריע שיש לחברים וליכולת ההשפעה שלהם.

חומרים נוספים ניתן למצוא באתר האינטרנט של הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים: www.rsa.gov.il

ובאתר אגף זה"ב, משרד החינוך: www.education.gov.il.zahav

* חוברת ממולצת בנושא: כישורים וקשרים לחיים - הסעות תלמידים לנסוע בכבוד ובבטחה - זה כידיים שלנו.

זכרו: זהירות ובטיחות בדרכים מצילות חיים!

